

Manipularea prin cuvânt

Gabriel Kaltman
gkaltman@yahoo.com

La Seminarul de Jurnalism de la Timișoara, profesorul Marcel Tolcea ne-a explicat câteva tehnici de manipulare prin presă. Iată trei dintre metodele pe care le consider mai uzitate: 1) prezentarea informațiilor fără precizarea contextului din care fac parte; 2) deformarea prin omisiune, adică prezentarea unor știri omițând unele detalii semnificative, ceea ce poate schimba sensul și modifica impactul asupra publicului; și 3) traducerea, discutabilă, a unor termeni, să le spunem „delicați”, care se pretează la

diverse interpretări. De aici ne-a venit ideea să avem în revista O.T.E.R. o rubrică în care să dăm exemple de evenimente prezentate în mod diferit de mass media din diverse țări. În acest articol vreau să dau două exemple de astfel de evenimente. Pentru termenii „delicați” sau acolo unde nu am reușit să fac o traducere exactă (a se citi obiectivă, adecvată) în limba română, am trecut în paranteză și versiunea originală. Sursele pe care le-am folosit sunt: ziarul israelian „Haaretz”, cotidianul francez „Le Monde”, site-ul „BBC” și site-ul postului arab de televiziune „Al Manar”.

Primul exemplu:

Pe site-ul **BBC** citim: „Gaza, izolată după un atac ucigaș. Israelul a închis Fâșia Gaza după ce șase israelieni („Israelis”) au fost omorâți de militanți palestinieni („Palestinian militants”) la un important punct de trecere între Israel și Fâșia Gaza”.

Ziarul **Le Monde** anunță: „Șase civili israelieni au fost uciși joi, 13 ianuarie, seara, în cursul unui atac realizat de trei palestinieni („trois Palestiniens”) la punctul de trecere Karni”.

Cotidianul **Haaretz** scrie: „Șase civili israelieni au fost omorâți într-un atac terorist, la punctul de trecere Karni, joi seara [...]. Teroriștii au folosit o bombă de 120 kg”.

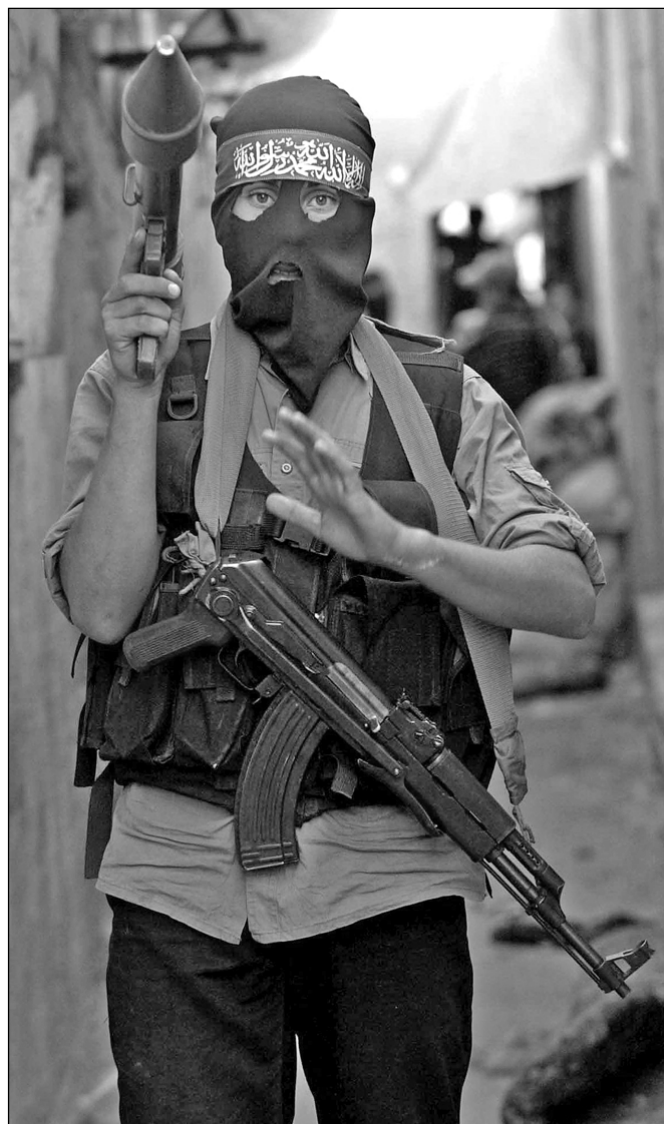
Site-ul **Al-Manar** afirmă: „Operațiunea martirilor palestinieni la un punct de trecere între Israel și Gaza se soldează cu moartea a șase soldați israelieni” („Palestinian Martyrdom Operation at A Gaza Crossing Leaves 6 Israeli Soldiers Dead”).

Aceeași întâmplare, alt mesaj emoțional transmis cititorilor. Cei care au murit sunt, pentru BBC, israelieni, pentru Le Monde și Haaretz - civili israelieni și pentru cei ce ascultă și văd știrile canalului Al Manar - soldați israelieni. De partea cealaltă, cei ce au plămuit și realizat acțiunea sunt palestinieni, militanți palestinieni, teroriști sau martiri. Parcă nu-i același lucru! Ce cale lungă este de la terorist la martir! Dar nici o diferență mai subtilă nu este deloc de neglijat. Cei omorâți sunt civili sau soldați? Cei ce au acționat fac parte din marea masă a „palestinienilor de rând” sau din mulțimea militanților palestinieni? Cu siguranță, cititorul va face diferența între palestinianul de rând și militantul palestinian sau diferența între un civil și un soldat.

Al doilea exemplu, aceleași surse:

Le Monde: „[...] Un tânăr palestinian își conduce la spital soția, care era pe punctul de a naște - precizează surse israeliene. Vehiculul în care se găseau cei doi s-a apropiat de soldații israelieni aflați în zonă, cu o viteză pe care cei din urmă au considerat-o suspectă. Soldații au tras asupra mașinii, omorându-l pe tânărul palestinian. Inițial, armata israeliană a negat tirul asupra mașinii - precizează «Associated Press»”.

BBC: „Forțele israeliene au omorât doi bărbați într-un raid în Fâșia Gaza. Unul dintre bărbați ducea la spital o vecină însărcinată. Surse ale armatei israeliene spun că mașina în care se afla bărbatul se îndrepta în viteză spre soldații israelieni”.

Haaretz: „Un civil palestinian a fost omorât în timpul unui raid al armatei israeliene, precizează surse palestinie și israeliene. Un oficial palestinian a declarat că civilul conducea în Beit Lahia, când soldații israelieni l-au împușcat în gât. Palestinianul a murit pe loc. Armata israeliană declară că mașina în care se afla palestinianul se îndrepta cu viteză către soldați, care s-au temut de un atac. Ca rezultat al tirului, care nu a atins vehiculul, precizează armata israeliană, mașina a ieșit de pe drum și este posibil ca bărbatul să fi murit din cauza accidentului”.

Ați observat omisiunea? Nevasta (vecina) însărcinată nu apare în versiunea Haaretz. Deși sursele israeliene sunt cele care au fost citate de Le Monde. Au tras soldații israelieni în mașină? S-a răsturnat mașina? Trebuia șoferul palestinian să încetinească la întâlnirea cu soldații? Nu mă interesează. Nu mă interesează, pentru că sunt sigur că nu pot răspunde la aceste întrebări. Sunt, în schimb, sigur că cititorii ziarului Le Monde și ascultătorii postului BBC au „văzut” femeia însărcinată, indiferent cine, în opinia lor, a greșit. Și prezența femeii adaugă încă o notă tragică întregii scene. Cititorii Haaretz nu au aflat de ea. Ei au judecat ceea ce s-a întâmplat, având la dispoziție mai puține informații. Ar fi văzut altfel toată „întâmplarea” dacă ar fi știut de femeia însărcinată? Posibil.

În încheiere - o rugăminte. Dacă voi, cititorii revistei O.T.E.R., găsiți și alte versiuni sau completări la informațiile de mai sus, nu fiți leneși, scrieți-ne!